

Kommunal- og distriktsdepartementet
digitaliseringsstrategi@kdd.dep.no

Oslo, 30.11.2023

Innspill fra FFA til regjeringens digitaliseringsstrategi

Innledning

Forskningsinstituttene fellesarena (FFA) takker for muligheten til å gi innspill til regjeringens digitaliseringsstrategi. FFA representerer de 33 selvstendige forskningsinstituttene og -konsern som fyller kriteriene for grunnbevilgning fra Forskningsrådet, med til sammen 7000 årsverk og 11 mrd. kr i årlig omsetning, derav 1,2 mrd. kr fra utlandet. Forskningsinstituttene samfunnsoppdrag er bl.a. beskrevet i Regjeringens «Strategi for helhetlig instituttpolitikk» (2020): *Instituttsektoren skal utvikle kunnskapsgrunnlag for politikktutforming og bidra til bærekraftig utvikling og omstilling av samfunnet, gjennom forskning av høy kvalitet og relevans.*

FFA mener at en overordna digitaliseringsstrategi må gi retning og kraft til et tverrsektorielt arbeid for å møte samfunnets utfordringer i stor bredde. Digitaliseringsstrategien må vise hvordan digitale teknologier skal bidra til å løse de store samfunnsutfordringene og nå de politiske målene, slik de er uttrykt i bærekraftmålene, i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning inkludert de tre samfunnsutfordringene. Likedan må digitaliseringsstrategien bidra til å møte utfordringene og realisere målene i for eksempel Grønt industriløft, Totalberedskapskommisjonens rapport, Helsepersonellkommisjonens rapport og i 21-strategiene. For å greie det grønne og digitale skiftet samtidig som vi håndterer de demografiske endringene, må potensialet som ligger i digitalisering forstås og realiseres på en koordinert måte. Digitaliseringsstrategien må adressere tverrsektorielle, overordna og prioriterte samfunns mål og være dynamisk nok til å håndtere raske skift.

Digitalisering må være forskningsbasert

Digitaliseringsstrategien må være kunnskapsbasert, både i sin innretning og i krav til strategiske beslutninger på alle nivå. Vi må sikre at Norge er i front på digitale teknologier og -anvendelser. Det vil kreve forskning som medvirker til at vi som samfunn har den rette kunnskapen og teknologien. Digitaliseringsstrategien må adressere nødvendigheten av å investere i forskningssamarbeid mellom de som eier utfordringene, myndigheter, offentlige virksomheter, næringsliv og forskningsmiljø. Statens investering i forskning for økt digitalisering er sterkt redusert de senere år med små og sporadiske utlysninger i Forskningsrådet. Uten forskningsutlysninger må norske forskningsmiljø på IKT og andre muliggjørende teknologier bygges ned. Skal en lykkes med en gjennomgripende digitaliseringsstrategi i Norge, må investeringen i relevant og anvendelig forskning styrkes. Tverrfaglige forsknings- og innovasjonssentra (Senter for forskningsdrevet innovasjon, Senter for miljøvennlig energi) vært vellykket for å etablere langsiktige og målrettede samarbeid på andre samfunnsområder. Vi vil anbefale at det etableres tverrfaglige *Forskningssentra for digital omstilling* på prioriterte samfunnsområder. Midler til forskningssentra må lyses ut i åpen konkurranse i Forskningsrådet. Slik finansierer en de samarbeidskonstellasjonene som har best kvalitet og relevans, dvs som har best mulighet for å lykkes med å utvikle nye løsninger som kan spres til flere.

Mange forskningsinstitutter, som NORCE, IFE, SINTEF, NILU og NR bygger anvendt kunnskap og forskningsbaserte digitale løsninger i samarbeid med bedrifter og offentlige virksomheter nasjonalt og internasjonalt. På den bakgrunn løfter vi noen overordna områder som vi mener digitaliseringsstrategien må adressere og slik ta ut potensiale for stor samfunnsnytte.

Grønn og forsvarlig konkurransekraft i norsk næringsliv

Økt digitalisering visker ut grenser og fører til at det europeiske markedsområdet framstår som ett, det blir mer krevende å beskytte egne fortrinn. EUs forordninger, som taksonomien, Data Act og AI Act, er

ment å bidra til det grønne og digitale skiftet i EU på en trygg måte. Norske bedrifter må holde tritt med Eus digitaliseringstakt og helst ligge i forkant, og norske reguleringer må tilpasses til Eus for å opprettholde og styrke norsk konkurransekraft. For eksempel vil Norges industridata og helsedata være en stor ressurs og kunne realisere dataøkonomien på en forsvarlig og trygg måte, hvis gode løsninger og forordninger kommer på plass. Vi mener at digitaliseringsstrategien må adressere disse regulatoriske utfordringene.

Digitalisering som frigjør arbeidskraft

Den demografiske utviklingen innebærer at både privat og offentlig sektor må nedskalere og omdisponere personell fra oppgaver som kan løses av muliggjørende teknologier til oppgaver som krever mennesker. Utvikling av digitale, nettbaserte tjenester som erstatter mennesker slik vi har sett det i bank, butikk osv vil fortsette. Digitalisering av flere brukernære tjenester er på vei. Digitalisering av kompetansefunksjoner i for eksempel sykehussektoren kan både frigjøre personale til pasientnært arbeid og øke sikkerhet og effektivitet i tjenestene. Den demografiske utviklingen gjør det helt nødvendig å øke utviklingstakten på disse områdene, hvis vi skal opprettholde gode velferdstjenester.

Samfunnssikkerhet

Digitalisering kan øke samfunnssikkerheten på viktige områder, både for enkeltpersoner og for samfunnsstrukturer. Digitaliseringsstrategien bør ikke minst svare på viktige utfordringer i Totalberedskapskommisjonens rapport.

Digitalisering kan bety bedre beskyttelse av personvern enn tidligere personbaserte eller analoge tjenester. Personvern og datasikkerhet er likevel helt sentrale tema i nesten all digitalisering og må adresseres med konkrete tiltak i digitaliseringsstrategien. Befolkningens tillit til dette er avgjørende for å lykkes med digitalisering på vesentlige samfunnsområder.

Forskningsinstituttene kan bidra mer til digitalisering for Norges grønne og digitale skifte

Samfunnet trenger raskere og mer radikal, forskningsbasert innovasjon og digitalisering for å greie det grønne og digitale skiftet. Det krever mer samarbeid på tvers av myndigheter, forvaltning, næringsliv, offentlig tjenesteytende sektorer og forskningsmiljø. Forskningsinstituttene arbeider tverrsektorielt og i nært samspill med brukere av nye løsninger. Den kapasiteten er iflg OECD et konkurransefortrinn for norsk næringsliv og offentlige velferdssektorer som vi håper regjeringen vil ta i bruk. I samarbeid mellom de som kjenner utfordringene og forskningsinstituttene utvikles kunnskap og løsninger som treffer behovene og tas i bruk og spres. Offentlig investering i forskningssamarbeider som understøtter digitaliseringsstrategien er avgjørende for å lykkes. Det innebærer både spesifikke satsinger, som utlysning av de foreslåtte tverrfaglige Forskningssentra for digital omstilling og integrering av digitalisering i andre, tverrfaglige utlysninger i Forskningsrådet på et bredt felt av samfunnsområder som klima/miljø, energi, transport, velferdstjenester osv.

Med gjennomsnittlig 10% grunnbevilgning, er det svært begrenset hvor mye kapasitet forskningsinstituttene kan bruke til å bygge domenekompetanse ut over den som finansieres gjennom forskningsprogrammer i Forskningsrådet og EUs forsknings- og innovasjonsprogram. En strategisk grunnbevilgning til utvalgte institutter kan være et målrettet supplement til program på digitalisering i Forskningsrådet. Andre lands myndigheter benytter strategisk grunnbevilgning til sine forskningsinstitutter til fagutvikling og kapasitetsbygging på for samfunnet viktige områder. Vi kommer gjerne tilbake til en dialog om hvilken type kapasitetsbygging som kan være aktuelt for en slik utvikling.

Vennlig hilsen

Agnes Landstad

Daglig leder FFA